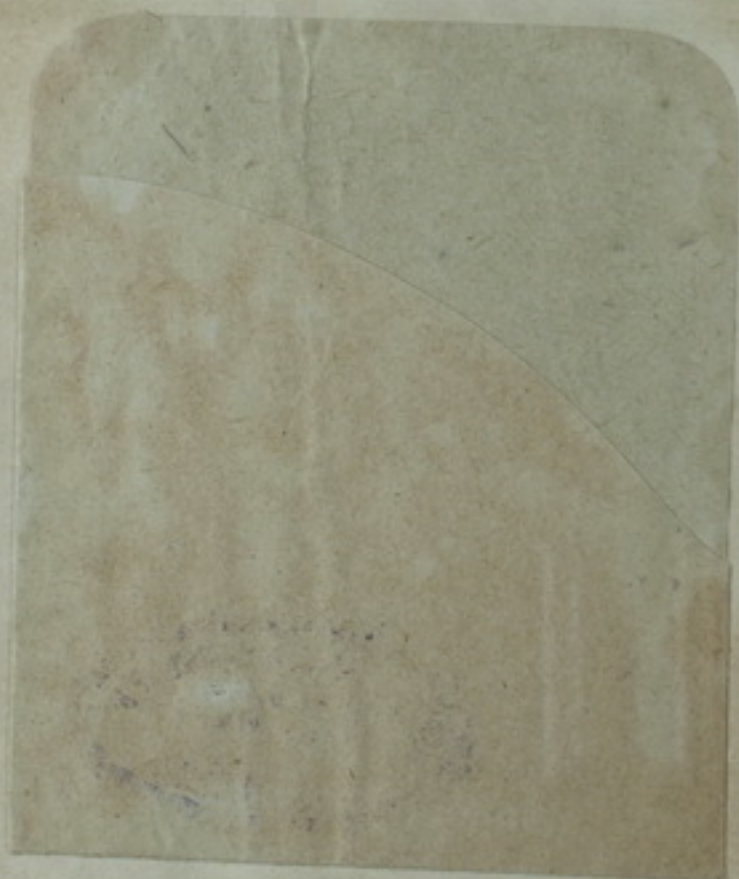

ՏԻՎԻԴԱՆ
ԲԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ

ՅԵՐԵՂԱՆ

1923

U.S. AIR MAIL
1952

891.581

ՏԻՓՐԱՆ ՀԱՆՈՒՄՅԱՆ

891.99

3-16

Բանալի և գրեզ շնորհ

I

7826

Մ
66832

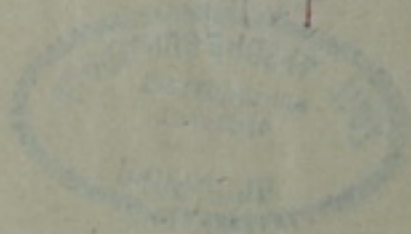
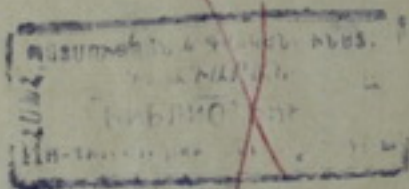

ՅԵՐԵՎԱՆ

1923

1

20847

SPLETTA

1888

ՅԵՐԿՈՒ ԽՈՍԻՔ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՌԹԻՎ

Այս ժողովածուի մեջ ամբողջացված բանաստեղծությունները գրված 1918-ից՝ 1923 թվականի ժամանակաշրջանում: Ավելի ճիշտ. այստեղ չկան հատվածն և միայն մյն ամբողջի, վորի գերաճնշող մեծամասնությունը յերբեք չպետք և լույս աշխարհ տեսնի:

Այս ժողովածուի մեջ յես տալիս եմ այն և միայն մյն, ինչ այսոր ավարարում և պոեզիայի և արվեստի մասին ունեցած իմ ըմբռնումներն: Ուրիշ խոսքով. մյն, ինչ յուրացրել և պոետական արվեստի մինչև մյն փորձն ու նվաճումները և ինչ անկեղծ և և անբռնադատ՝ իր արհայտությունն ձևի և ներքին բովանդակության մեջ:

Այս գիրքը գրել եմ յես. մի մտավորական, վորն տպրում և ահազոր և արհացունց մի ժամանակաշրջան, վորի աչքերը տեսնում են նորը և աշխարհը լսում են կանչերն ու աղմուկները նորոգ որերի և տակոյն՝ վորդեկան հուզաշխարհը անկասկածորեն յենթարկվելով վերափոխման՝ այդ եվրոպական ապրում և յերկարատե անցման շրջանի բոլոր զանազան փոփոխությունները:

Այս գիրքը—յես եմ. ահա թե ինչո՞ւ նա չունի և վնչ մի ուրիշ վերադարձություն: Ավելորդ և: Յեթե ճիշտ և, վոր ամեն մարդ ծնունդ և վորոշ անակի և միջավայրի, ապա այս գիրքն ևլ ծնունդ և այդպիսի մի վորժանակի և միջավայրի պայմաններում ապրող պոետի:

Նրան քննադատելն ամենքի իրավունքն և, նրան հասկանալը՝ ամենարիկամեցողության խնդիրը:

Հեղինակը սրանով ասում և ամենը և նրան հուսադրողն այն պարզ ակցությունն և, վոր նա կուլտուրապես հետամղիչ հարված չի հասցրել պոեզիային հրատարակելով իր այս ժողովածուն:

Այսօրան:

Ճ. Զ.

Երևան, 1923 թ. մայիս

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

~~... Oh! pauvre âme, c'est cela...~~
~~Paul Verlaine~~
11. VI. 92

36

... Oh! pauvre âme, c'est cela...

Paul Verlaine

«... Քանիցս պիտի դողաս անփառաս
յերկու աշխարհի սահմանագծում...»

Վահան Տերյան

ձամբի վրա անոգ, մենակ՝
ոսար բարուն ու չարին՝
քել եմ մանում յերկար-բարակ,
վոր ինձ կապեմ աշխարհին:

Շանտ և ներել վիշտ ու ցավ անմահական իմ հոգին
ու վոչ մեկին չի ասել.— «ական ընդ ական» իմ հոգին,
և հիմա յեւ իր ճամբին—դեպի անհայտ մշուշներ՝
շաղ և տալիս իր վոսկին արքայական իմ հոգին:

Ջան, իմ սիրտ, զրինդ մնա. ես չալը քեզ չառորի,
ես որն ել եսպես կերթա. նեղությունն ել կգլորի. —
զալում կաց, յերգով մնա. վայ քեզ, թե վոր լուսաբացին
եշխումըդ պակաս յեղար՝ որըդ սևով կվորորի:

կը կատարվի մի որ են—մեծ խորհուրդը սրբազան.
հեռու ձայնը կլսվի սրտումըս խոհր, անսասան,—
և կմնան ես կողմում չարը, քանրին, վիշտ ու սեւ
ու ստվերներն իմ հոգու, վոր իմ յերթին չհասան:

Գնացի՛ն, սիրտս տարա՛ն. չտեսա կաթե՛լն որերի,
 փնաց թափուր իմ հո՛ւր հոգի՛ն. չիմացա ծլե՛լն որերի,—
 հիմա եսպես շիվա՛ր, մոլո՛ր ձե՛ն եմ առնուլ յերկու ափից՝
 և ե՛ն որից կորա՛վ, գնա՛ց ու կտրվեց թե՛լն որերի:

Ինչո՞ւ յես դողում, ինչո՞ւ. մի որն ել եսպես կըլի,—
լավ որն ել կգա, վատն ել. տխուրն ել եսպես կըլի,
վախում ես սիրտըդ մաշվի՞. դե հուրն ել եսպես կըլի.
կխոցի, կերի, կերթա՝ իզո՞ւրն ել եսպես կըլի...

Ո՛ր, համբերի՛ր, սի՛րտ իմ անոգ. ջրերն անցան՝ քիչ մնաց,
չարեր շատ կան բարին տանող. հրերն անցան՝ քիչ մնաց,
մտի՛կ արա սարիդ լանջից ճամբիդ բարակ թեւը բաց՝
ինչ ե ասում մահն ականջիդ. որերն անցան՝ քիչ մնաց:

Արեշողես՝ գնաց, իմ յարն ազիզ՝ գնաց,
 խենթ եր, հուր հր՝ այրեց, փարեց վզիս՝ գնաց,
 մեն մի համբոյուր առա, մի անմոռաց համբույր,
 ինձ մի հեքիաթ պատմեց, դողաց գրկիս՝ գնաց,
 Հիմա քեզ եմ կարոտ, յսր իմ, ալ-հրահուր,
 արևների ծովում՝ իմ յերկնակալ ուրուր,
 կամքըս տարար քեզ հետ, սիրտս մնաց անբույր՝
 արեշողես նազով իմ յարն ազիզ՝ գնաց:

Մի շող իջավ յերկնից, մի հրեղեն աղջիկ,
աչքերը՝ ծով անձիր, ցող ու շաղեն աղջիկ,
սիրո ասպետն արի սրտիս դռանն իջավ,
սրտիս դուռը զարկեց մի լուսեղեն աղջիկ:

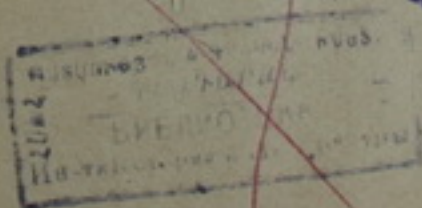
Ասաց.—դուռըդ յե՛լ՝ բաց, արե ճամբից յեկա,
ծարավ եմ քո ջրին. տուր ինձ շուտով. թե կա...
բացի դուռըս յերկաթ. յերգ ու խաղով մտավ
իմ սիրտը անշողշող՝ հեռու տեղեն աղջիկ:

Ասի.—բարո՛վ յեկար, իմ որվերջին կարոտ,
սիրտըս այրվեց՝ գնաց—քո բոցերին կարոտ,
և որըս, խելագար, յերազ ճամբով անցաւ
մի շող իջավ յերկնից, մի հրեղեն աղջիկ:

նկան, զարկեցին իմ դուռը. զարկեցին իմ սրտիս դուռը,
սին. պատրաստ կաց, մեղավոր, — շողշողում ե մահվան սուրը,
սին. յէս ով, մահն ով, խենթեր. ով ե չափել չափն իմ հոգու,
ես չեմ գնա, չեմ մահանա՝ մինչև չերվի կյանքիս հուրը:

սին. ով գիտի, թե վորքան կսկեկոծվի սրտիդ յերգը,
այնպարհն այրեցիր քո տաղով. յեկ, հասիր ճամբիդ յեղերքը, —
սին. յէս ով, մահն ով, խենթեր. ով ե տեսել անփն իմ հոգու,
ես չեմ գնա, չեմ մահանա՝ քանի շեն ե յերգիս բերքը:

սին. ցավեր շատ կունենաս. ասա՝ զանենք դեղն ու ճարը,
որ քո սիրտըն ան չքաշի, յերբ վոր հատեց խերն ու շառը, —
սին. յէս ով, մահն ով, խենթեր. ով ե տալիս թանփն իմ հոգու,
ես չեմ գնա, չեմ մահանա՝ քանի սիրտըս բոց ու վառ ե:

A 66832

Լեւոնաշխարհ իմ հայրենի, բարձրաբերձ իմ Հայաստան,
 ծերակերից քո ժայռերի՝ մշուշներ ու հեռաստան,
 սիրտըս բաց ե քո սուջե, հրաշիթ քո ճամբերին,
 ու յեկնում ե խճր խորից ծով կարտան իմ անմեկին:

Ղոզանջում են խափարում զանգակները հողմահար
 ու ձախում են ու կանչում ծաղիկները արնահամ,
 և դողում ե իմ հողին՝ անբարբառ, անապատան,
 հուշաշխարհ իմ հայրենի, լեւնարաշ իմ Հայաստան:

Վնչ մի յերկրում հեռավոր գիշերները պարզրկա
 ւայնքան գով չեն ու անդորր՝ վնչ մի յերկրում հեռավոր...
 վնչ մի սրտում լայնասիրտ այնքան կարոտ, հուշ չկա,
 վորքան սրտումն իմ յերկրի՝ հազար ձեռքից վիրավոր:

Վնչ մի յերկրի դաշտերում՝ հեռատարած ու տխուր
 այնքան մշուշ չի դողում յերայններից բյուրավոր,
 վնչ մի յերգում սիրավառ չկա այնքան ցավ իզո՛ւր,
 վորքան յերգումն իմ յերկրի՝ կարկաշահոտ, թհավոր:

Վնչ մի յերկրում գեպի վեր, գեպի ամպերն ու արե
 չի վհանում ձյունաբաշ ծեր Մասիսը փառավոր,
 վնչ մի հոգում լայնագոր չկա այնքան թափ ու թհ,
 վորքան հոգումն իմ յերկրի՝ շող մի, շողշող առավոտ:

Պաղ ջրերիդ ափին գամ ու նստեմ, լսեմ,
կարկաշներիդ ձուլեմ յերգը սրախ՝ անափ,
թող չցավի հոգիդ, յերկիր իմ վեհ, վսեմ,
իմ հայրենի աշխարհ՝ հպարտ ու անսարսափ:

Քո լեռների ծոցին հազար քար ու քանդակ,
հազար հուշ ու անուն՝ անհայտ կամքի կոթող,
յերազնների յերկիր, աշխարհ բարձրավանդակ,
քո անցյալում փայլեց քանի՜ արև ու շող:

Սիրտըդ հանգչի հոգնած, աստղերը վեր ցոլան,
ծարավ հոտաղը գա՝ ու ջուր խմի զվարթ,
հեռուներում կանչի իր ազանը մոլլան —
և ամենը մեկտեղ քեզնով լինին հպարտ:

Իմ հայրենի յերկիր, աշխարհ իմ Հայաստան,
քո դաշտերում արձակ սիրտըս թաղեմ՝ սիրող,
վոր ժողովուրդը քո՝ ջրիվ, անապատան՝
գա, վռտնակոխ անի գերեզմանըս նիրհող:

Ում տվի սիրտըս անկուշտ, խաղ ու պարիցն ինչ շահեցի,
 ում համար հոգիս երվեց. սիրած յարիցն ինչ շահեցի,
 գանձերըս տվի տարան. խեր-խարարիցն ինչ շահեցի,
 որըս մութ, ճամբես վոլոր. ես աշխարհիցն ինչ շահեցի:

Հաղարներ աչք ածեցին, թե մի որ իմ լավը տեսնեն,
 ախր չի լի, վոր ամենից մենակ ցալն ու դավը տեսնեն,
 բացի ծով սիրտըս ցամաք, վոր նրա ծարավը տեսնեն.
 վոր տեսան՝ ինչ իմացան. խեղճ անճարիցն ինչ շահեցի:

Դուռըս բաց որըս անցալ՝ և ամենն իմ թափը տարան,
 յերգերի կարոտները իմ սրտի հուր ծափը տարան,
 ձեն տվին, Շայիր-Տիզրան, և են ժխոր ափը տարան.
 վոր յեղա ամենի հեա՝ ես հավարիցն ինչ շահեցի:

Ախ, չեք վեր ես քյաֆուր կյանքը. մի քանի որ լավ տեսնե
ու դարավոր վիշապ-չարը՝ անատամ, անդավ տեսնեյի,
վռաքըս դնեյի գերեզման՝ աշխարհըս անցավ տեսնեյի.
սրի ու հրի փոխարեն՝ կենաց կարմիր դավ տեսնեյի:

Ճանաչեք մարդն իր մեծ հոգին. չքարանձար կրպրի նման
ու լեն բանար սիրտը հոժար՝ հարսանիքի սուփրի նման,
լուսնի ծորում լուռ հանդէյի՝ խորահատակ ջրի նման.
սիրտըս շողերով աղոտով բարեհամբավ նավ տեսնեյի:

Յերանի են գալուդ շնչին, վոր իր գալուց խարտը չունի
և են ծառին, վոր կծաղկի, բայց ետը դող ու բար չունի,
ջան Շահիր-Տիգրանըն ասեց. իմ գարունը նուբար չունի՝
միայն թե ես որը միժնած արևի ծարավ տեսնեյի:

Ջան, հուր որեր յեկան. ջան, սե սիրտըս բոց ելավ,
 ջան, յերգրս մանեցի՝ ու դարդըս քարկոծ ելավ,
 ես լեզուն իմ պապանձ, ջան, խայթող ալ ոձ ելավ,
 ջան ասի, ջան ասի, արերս հուր հընոց ելավ:

Դե, արի, ջան անուշ, դուռըս բաց ա, ձեն արա,
 ո՞վ կարա ինձ կապի. թե կրլի՝ անգեն արա,
 թող գնա, հեռանա. դու իմ որն առ՝ շեն արա,
 ջան, տեսնես դու գիտեա, վոր եշխըս անխոց ելավ:

Հէյ, աշխարհ, դարբեղան, իմ սիրտը, ջան, խառ ջուր ածիր,
 քեզ լինի տվածըդ՝ սե հոգսերն իմ դուր ու ցիր,
 ջան իմ, Շայիր-Տիգրան, շախ որվա ալ դուռ բացիր.
 ես յերգն ել հին ցավին սրտալի հոգոց ելավ:

Ոստ թելդ բարակ մանիր. թող յերկարի որն ու բարին,
 դարդ ու ցավ քամին տանի. ել յեդ հասնենք նոր նուբարին,
 ինչ գիտի սիրտըն անճար, վո՞րն ե չարը, վո՞րն ե բարին՝
 հազար բան կառնի, կտա, մինչև հասնի նոր նուբարին:

Բաց արա ծոր կծիկըդ. ճամբեն ծալվի նազ ու շորոր,
 լուսնյակը նար-դավի պես՝ զնդա, տանի որն ու բարին,
 ձեն առնի թելը սրտիս՝ ու գողգողա նազ ու շորոր,
 ո՞վ կասի. շատ կա, թե՛ քիչ՝ մինչև հասնենք նոր նուբարին:

Կանգնել եմ ու կանչում եմ. ձենըս հասավ ծո՞վ, անապատ,
 են խորքը, ուր թաղվեցին անցածների որն ու բարին,
 թե՛ գիշեր, թե՛ բարիլուս պիտի տեսնեմ ծո՞վ, անապատ,—
 մինչև բացվի կամքըդ հոժար՝ ել յեդ հասնեմ նոր նուբարին:

Շայիր-Տիգրան, ջան Շահրնշահ, աշխարհը ինչ խեր կտա քեզ
 վոր ասիր. ել չեմ կարող. թող շուտ բացվի որն ու բարին...
 ինչ ունես, վոր երվում ես. սրտիդ բոցը խեր կտա քեզ,
 վոր գնաս՝ մոխիր դառնաս, մինչև հասնես նոր նուբարին:

Այգումըս վարդ ունեյի՝ աշունը վաքդըս տարավ,
սրտումըս զարդ ունեյի, որերն իմ զարդը տարան,
ասի. յանր, այստեղ մնա. չլսեց՝ անցանվ, զնաց, —
իմ սիրած սիրտն անարատ այն ոտար մարդը տարավ:

Ու տեսա յերազիս մեջ իմ յարին խեղճ ու մենակ,
ամենից թողված, անտեր՝ հուշերին սիրտը հենած,
կանչեցի՝ ձայն չտվեց իմ կորած անուշ բալեն՝
լաց յեղա. արյուն կաթեց՝ իմ սիրտը դարդը տարավ:

Հե՛յ, ասի. անո՛ւշ, անո՛ւշ, իմ դարդը դու վո՛նց չառար,
վո՛նց անցար սրտիս մոտով՝ չտեսար հուրըս վառած,
խոցեցիր սիրտըս նազան. ցավեցիր դառն ու դաժան՝
քո բարակ սիրտը սիրող այն թագուն սարդը տարավ...

Աշխարհը մեկ որ ե բացվում, լսիր, իմ անուշ, մեկ որ,
լավերն ել, ավերն ել սրտիդ թելերն են մանում՝ մեկ որ,
մի կապվի ուրիշի խոսքին. կմնաս անուժ մեկ որ՝
և կգա գիշերը վերջին՝ ու կերթաս անհուշ մեկ որ:

Կլինես որերից մեկին ամենից հեռու, անդամք,
հազարը կանցնեն քեզ ոտաք՝ չեն հիշի սիրտը քո դառն,
մշտագոյ աչքերիդ մարած կփռվի մունջը անթարթ՝
և արև դու ել չես տեսնի խավարում անհուն մեկ որ:

Ի՞նչ կանես, վոր ասիր. ավտո՞ւ՝ ել չե՞ վոր իգո՞ւր ե գո՞ւր
եկ ո՞վ ե քեզ հուր տալու, հե՛յ, ջան իմ, քար անկեղու,
ինչքան ել վառվառն շողան աչքերդ խոցող ու սուր՝
ախ չե՞ վոր քո սիրտը անկուշտ կմաշվի զնդանում մեկ որ:

Հե՛յ գիտի, ջան Շայիր-Տիգրան, ուրիշի դարդն ես քաշում
քո սիրտն ել այդպես կմարի՝ և դու ել կմնաս անշունչ.
եկ ի՞նչ ես այրվում՝ սրտավեր. գարուն թե ամառ, աշուն՝
կթողնես քո սիրտը հողին, մոխրըդ՝ քամուն մեկ որ...

Անիվ ե, չար ե, կճգմի՝ կերթա.
 Թե դիտես, ջան իմ, գլխիդ ճարը տես.
 Թե չգլխացար, ուժդ չհաղթեց՝
 անիվ ե, չար ե, կճգմի՝ կերթա.
 Դժվար ե, քար ե ուղին վերընթաց
 ե սիրտը անող ե, հոգին՝ նազ ու հեղ,
 և, կյանքը չար ե, կճգմի՝ կերթա.
 Թե դիտես, ջան իմ, գլխիդ ճարը տես...

Դու հիմա հեռանում ես և կարծում ես, թե այդ ե,
 կարծում ես թե հեշտ ե, վոր սիրտը մարի,
 և աճնպես դու անփուլթ ես, ոտար ոտարից՝
 և հիմա հեռանում ես և կարծում ես, թե այդ ե:
 Բայց գիտե՞ս, վոր սիրտը մի անհուն անհայտ ե,
 մի խելառ առպետ ե՝ հրկամ և արի...
 Բ, ինչքան միամիտ ես, վոր կարծում ես, թե այդ ե,
 կարծում ես թե խաղ ե. վոր ուզես՝ կմարի...

Ասում ես խոսքեր անուշ,
շոյում ես հուր-հրատու,
ժպտում ես ու դառնանում,
խոցում ես այնպես հատու։

Գրկում ես քաղցր-ու սուտ,
սեղմում ես այրող տապով,
խուսափում ե հար հուզում
աչքերով՝ այնպես խաբող։

Տանջում ես դառն ու մորմոք,
խանդում ես տենդով հրհուր,
ցավագար սիրտս անող
բոցում ես այնպես դարհուր։

Առնում ես անխոս, գերի
իմ սիրտը՝ մերկ ու անզարդ,
բոցակեղ իմ խոսքերից
դողում ես այնպես սարսափ։

Սիրում եմ, քեզ, իմ դահիճ,
իմ սիրտը խոցող զու սուր,
ս, քաղցր ես անուշ մահից,
իմ յերանգ, այնպես իզոլ...

Որերում իմ այս ցուրտ ու դաժան
 և, ինչ դառն և հիշել քո անունը
 և զգալ, վոր մարեց տարածամ
 աչքերիդ ինձ մաշող հրահուրը:

Յեվ զգալ, վոր դու կաս ու ժպտում ես,
 վոր շոյում ես, զրկում, համբուրում,
 և այրող քո շուրթերը հպում ես
 ուրիշին և գերմում, գուրգուրում...

Յեվ զգալ, վոր ցնցող և իզուր
 անամոք մի տաղնապ ես, անհաս ես,
 և որերը՝ անգուլթ, սայրասուր՝
 մորմոքեն իմ ցնորքն ու յերազը:

Յեվ իջնի գերաշար սև զիշերը,
 և դողաս՝ կալանված և անհագ,
 և զգաս, վոր քո կամքը իջել և՛
 և դու գաս՝ և գնաս խանդահար...

Այրում ես, խոցում ես աղեղնավոր աչքերով քո,
 դառնապատիր աչքերով քո՝ մշուշով բողած,
 մաշում ես իմ սիրտը խաղերին քո նովազ,
 իմ սիրտը բոցում ես աղեղնավոր աչքերով քո:
 Անամոք մի մորմոք ե, ալուղ մի ողակ.
 ձգել ես, քաշում ես ձեռքերով չար, գերող քո,
 խոցում ես, խոցում ես աղեղնավոր աչքերով քո,
 հրենիզակ աչքերով քո՝ մշուշով բողած...

Պիտի մի որ ասես. դարձի՛ր,
պիտի մի որ փայլըդ մարի,
որերի դաժան ցանցից
պիտի ասես. սեր իմ, արի՛:

Պիտի նայես շուրջըդ ոտար,
պիտի խոցվի սիրտը քո վորբ,
և ել ում, ել ում կտաս
քո անհուն ցավն ահավոր:

Յեվ ել ում կասես, անուշ,
քո սրտի վիշտը խորին.
կմնաս հեզ ու անուժ
որերի չար ժխորին:

Կհիշես, կասես. դարձի՛ր՝
և կայրի մորմոքը զուր,
հուշերի այրող ցանցից
կբացվեն աչքերն իմ ցուրտ:

Յեվ կգամ. ու կտեսնես,
վոր յես ել մարել եմ վորբ.
և կիջնի գիշերը հեզ
մեր սիրուն՝ դառն ու անցվոր:

Ուզո՞ւմ ես՝ արեւը դարձնեմ մի ճրագ
 և տաճեմ քո դռանը կախեմ,
 բայց ի՞նձ ինչ, ի՞նձ ինչ՝ յես անճարակ
 և սիրտըս՝ լի խոց ու աղետ:

Ուզո՞ւմ ես՝ թողնեմ քեզ և ընկնեմ անապատ
 և գնամ դեպի մահ ու անկում,
 բայց մի՞թե, մի՞թե հար ու հանապաղ
 չպիտի՞ հիշես ինձ, անզո՞ւթ...

Ո՛, պիտի սանձես քեզ, օ՛, պիտի սանձես քեզ, Տիգրան,
չե՞ վոր մարդ մեկ է սիրում, չե՞ վոր մարդ մեկն է սիրու
մի նայիր, տես, լ՛նչ ես դու, լ՛նչպես ես գերվել սիրուն.
օ՛, պիտի սանձես քեզ, օ՛, պիտի սանձես քեզ, Տիգրան:
Այդ վռչինչ, վոր այրվում ես դու, վոր բոց ես հուրհրան,
վոր սիրտըդ լեցուն է, վոր սիրտըդ չի համբերում.
Ել պիտի սանձես քեզ. օ՛, պիտի սանձես լեզ, Տիգրան. —
չե՞ վոր մարդ մեկ է սիրում, չե՞ վոր մարդ մեկն է սիրում

Որերում դառն ու ցնցող
հուշի պես պատիր, անե,
շողում ես այրող բոցով,
իմ անհատ ցնորք, Մանե...

Սիրում եմ ժպիտըդ վառ,
աչքերըդ՝ մեղմ ու մաշող,
ո՛, սեր իմ, այնպես դժվար,
որերում այնքան անշող...

Ո՛, յերանգ, յերանգ, յերանգ,
զլուծական մորմոք մի սին,
իմ սիրտը՝ ձեռքիդ գերած՝
ծանրել ե խաչն իր ուսին:

Չնում ե հեռուն խավար,
վոր հուրն իր մահին տանե.
կանգնել ես ճամբիս արվառ,
անողոք ու գո՛ւր Մանե:

Կանգնել ես՝ ասում ես. կայ,
ժպտում ես՝ շոյանքըդ սուտ.—
ո՛, յե՛րբ ես՝ սիրտըս գրկած՝
մարելու, չա՛ր իմ, անզուժ...

Ո՛ր, պիտի սանձես քեզ, Թ, պիտի սանձես քեզ, Տիգրան,
 Հե՛ վոր մարդ մեկ է սիրում, Հե՛ վոր մարդ մեկն է սիրում
 մի նայիր, տես, ի՞նչ էս դու, ի՞նչպես էս գերվել սիրուն.
 Թ, պիտի սանձես քեզ, Թ, պիտի սանձես քեզ, Տիգրան:
 Այդ վռչինչ, վոր այրվում էս դու, վոր բոց էս հուրհրան,
 վոր սիրաբլի լեցուն է, վոր սիրաբլի չի համբերում.
 Ել պիտի սանձես քեզ. Թ, պիտի սանձես քեզ, Տիգրան.—
 Հե՛ վոր մարդ մեկ է սիրում, Հե՛ վոր մարդ մեկն է սիրում

Որերում դառն ու ցնցող
հուշի պես պատիր, անե,
շողում ես այրող բոցով,
իմ անհաս ցնորք, Մանե...

Սիրում եմ ժպտալդ վառ,
աչքերըդ՝ մեղմ ու մաշող,
ո՛, սեր իմ, այնպես դժվար,
որերում այնքան անշող...

Ո՛, յերանգ, յերանգ, յերանգ,
դու թափան մորմոր մի սին,
իմ սիրտը՝ ձեռքիդ գերած՝
ծանրել ե խաչն իր ուսին:

Գնում ե հեռուն խավար,
վոր հուրն իր մահին գոանե.
կանգնել ես ճամբիս ավառ,
անողոր ու զո՛ւր Մանե:

Կանգնել ես՝ առում ես. կայ,
ժպտում ես՝ շոյանքըդ սուտ.—
ո՛, յե՛րբ ես՝ սիրտըս գրկած՝
մարելու, չա՛ր իմ, անգութ...

1.

Ապրում եմ իմ որերը դառն
խաւարում անշող ու մութ,
գիտեմ, վոր անցել ե անդարձ
արեւցումը այրող ու սուտ:
Գիտեմ, վոր վերջինն եր, զո՛ւր
այն յերազը՝ մորմոք ու չոր,
հայացքը նրա սայրասուր,
հպումը՝ գերիշ ու տանջող:

2.

Գիտեմ վոր մի որ կմարի
այն հուրը՝ մաշող ու բարկ—
և կիջնի շիրիմի քարին
գարերի մամուռը չար:
Գիտեմ վոր պիտի մնջի
նրա լեզուն՝ խաբող ու հեզ—
և սրտումն իմ պիտի հնչի
այն յերգը, վոր հյուսել եմ քեզ:

3.

Քեզ, քեզ, իմ միակ, իմ վորբ,
 իմ սիրտը մաշող, իմ սեր,
 յես քեզ եմ տվել անցվոր
 իմ որը՝ և քեզ եմ ուզել:
 Յե՛վ ասաղըդ շողում ե ասոր,
 ո՛, բարձր և շողում, անհոս,
 և սիրտըս անող և, անգոր,
 կանչում ե անունըդ ահա...

4.

Բայց սեր մի ուրիշ, մի դաժան,
 լափող մի ալ հուր և խոցել
 հողին իմ՝ անգեն, անպաշար,
 վառել և կարոտ մի բոցել:
 Ի՞նչ և սրտին իմ տկար,
 սրտին իմ սիրող ու խոր,
 այրել և վառքերիդ ընկած
 իմ սիրտը՝ համբ ու անխոս...

5.

Յե՛վ ո՛վ ե նա, ո՛վ ե ասոր,
 վոր բոցել և հողին իմ լուռ
 և առել ե՝ վորպես գայիտոն՝
 իմ սիրտը—մարող ու զուր:
 Ո՛, կին և նա, կին մի յերազ,
 ապրող մի ցնորք և անե—
 և հուրն իմ, դալուկ ու մեռած,
 նա կարող և յերկինքը հանել:

6.

Կարող ե մղել ինձ դեպի մահ,
 Կարող ե դարձնել հերոս,
 նա, նա, վոր կանգնել ե հիմա
 ճամբեքին իմ՝ շար ու ներող:
 նա, վոր զրկել եր ինձ սուտ,
 վոր շոյում եր իմ սիրտը բարակ,
 վոր թացել եր աչքերը անսուգ
 և փռել եր հուրհերը վարար:

7.

Վոր գիտեր աչքերն իր ազաթ
 մշուշել ամպերով լուսե
 և սրտի դռները փակած՝
 ժորժորդ յերազներ հյուսել:
 Վոր գիտեր տանջել դառնամուշ
 և զարկել սրտերին հաղար--
 և մնալ յերազ մի վառ հուշ,
 խոստում մի՝ պատիր ու չափած:

8.

Ո՛ր, մարմինը նրա ոձածե,
 ժպիտը նրա անսարս
 կարող են առյուծներ սանձել
 և հաղարն արձակել անտանձ:
 Յե՛վ հաղարը կարող են ուղել
 մարմինը նրա առածիզ--
 և հեռքերը իրանց կորուսել՝
 ո՛ր, յերբ նա ապալ հեռացեք...

9.

Կարող ես սեղմել նա ջերմ
 իր իրանը դողդող կրճքերին,
 և այրող իր շնչովը տանջել,
 և շուրթերն արյունել կրքերից:
 Յեւ շոյել նա կարող ես հոգնած
 հազարին, վոր սիրում են անահ,
 և կարող ես ասել նա. պնտ՝
 և հազարը կերթան դեպի մահ...

10.

Ո՛ր, հուր ես նա, հուր ես մարմոր,
 մի յերազ ես, մարմին մի լուսն,
 որերում իմ շրջում ես անհոգ,
 որերում իմ՝ ցնորք ես հուզե:
 Յեւ մունջ ես հոգիս մահապարտ.
 յես տեսել եմ մարմինը նրա,
 և խոցել ես իմ սիրտը խափար
 դառն կարոտը անհազ, անփարատ...

Անձրևի տակ ու հողմահար,
գիշերի մեջ մի հեք լապտեր՝
ո՞վ պիտի զգա սիրտըս անտեր-
անձրևի տակ ու հողմահար...
Ո՞վ պիտի գա ինձ ազատե,
դողում ե իմ ճրագն ահա՝
անձրևի տակ ու հողմահար,
անտիրական մի հեք լապտեր..

Ահա վասիկ հոգին իմ լի՝
ամենին մոտ, ամենին խորթ,
մշտամոլոր ու թախծալի —
ու զառնահուշ ու խոհ, ու խոհ...

Ահա վասիկ հոգին իմ լուռ՝
ամենի հետ և՛ հարամերժ,
իր խորերում — զանձ ակնակուռ
և անկրկի՜ն, և անավեր. .

Ահա վասիկ և յես՝ անոգ,
ահա վասիկ սիրտն իմ դժվար. —
ինչպե՛ս գիտեմք քո կործանող
շունչը բոցե, որ իմ հրվառ...

Ինչպե՛ս գիտեմ, վոր պիտի գաս,
քո սուր սրով սիրտըս խոցես —
և անողոք՝ այրես ընկած
իմ դին անգարդ ու քարկոծես...

Ահա վասիկ հոգին իմ զուր՝
աչքերը սուր, լեզուն տկար,
հետքերը սին բարկ ավազում
և հողմածեծ, և անվկանդ...

Անբախտ եմ, անող եմ, անտեր եմ, անտուն,
 լեցուն ե հողին իմ ցավով մի անանց,
 սիրում եմ՝ և սերն իմ աչքում և, խանդում.
 անբախտ եմ, անող եմ, անտեր եմ, անտուն:
 Ապրում եմ որերն իմ խավար մի բանտում,
 և լուռ սպասում եմ, վոր դուրս բանան.
 անբախտ եմ, անող եմ, անտեր եմ, անտուն,
 լեցուն ե հողին իմ ցավով մի անանց .

Կերթա հողին իմ հուր,
մի որ դադար կաննի.
Ել չի տանջվի իզոյր...
Կերթա հողին իմ հուր,
թողած գահեր թափուր՝
սիրտը հողին դարնի...
Կերթա հողին իմ հուր —
մի որ դադար կաննի...

Յեւ մի որ կասեն ձեզ, վոր հանգավ նրա սիրտը՝
 և չկա այլեւ խենթ Շայիր — Տիգրան.
 Կհիշեք նրա յերգը, կարոտով կկանչեք նրան,
 բայց մի որ կասեն ձեզ, վոր հանգավ նրա սիրտը...
 Յեւ կիջնի թախիծը ձեր սրտին, վոր բիրտ եր,
 վոր գիտեր դողալ միշտ իր բախտի դռան, —
 կկանչեք... բայց կասեն ձեզ, վոր հանգավ նրա սիրտը
 և չկա այլեւ խենթ Շայիր — Տիգրան:

Կդառնա շրջանն իմ, կմարեն աչքերըս—
և կգա այն ուրը՝ անխուսափելին,
և ել համ յերգեմ յես, և յերգեմ ել ի՞նչ,
յերբ կանցնի շրջանն իմ, կմարեն աչքերըս...
Ո, գիտե՞ք, գիտե՞ք դուք տազնասլի ցավերն իմ,
յերբ հոգին, ահեղը, կախված է թելից.
և կգա քամին ու կմարեն աչքերըս՝
և կիջնի խավարը, անխուսափելին...

Մխում ե սիրտն իմ անդոր,
 վորպես մի կրակ անթեղ,
 այրում ե հուրըդ անդով՝
 սրտիս գիշերում—կանթեղ:

Կանչում ե անունդ հեռու,
 դողում ե հուրհուր, անդուսպ.
 խավար աշխարհի խորերում
 ընկած ե սիրտըս անհուս:

Վորպես մի քար—ապառաժ՝
 ճնշում ե մութը նրան,
 իմ սիրտը սիրող, հրամաշ
 ընկած ե քո խուլ դռան:

Անցիր, ով սեր իմ, անդարձ,
 մարիւր քո բոցերը դուր,
 կարտաբա այրող ու դառն
 խոցիր քո սրովը սուր:

Խոցիր, թող լուռ քարանա,
 թող լուռ համբանա լեզուս.
 իմ սիրտը՝ վորբ ու անաս՝
 իր խաչին խաչված Հիսուս:

Հիշեցեք ինձ յերբ կլինեք տխուր,
 հիշեցեք ինձ յերբ կլինեք ուրախ.
 և՛ զիշերին, յերբ կրակն և մխում,
 և՛ արեին, յերբ որերն են քաւրաւ:

Յեւ ժխորին, յերբ հոգին և մեջուս,
 և խոսում են աղմուկները տաղտուկ,
 հիշեցեք իմ սիրտը՝ անահ զնշու
 և որերն իմ, վոր ալրում են, հաղթում:

Յեւ ժամերին, յերբ կլինեք մենակ,
 կոտարանաք ոտարներին ոտար՝
 հիշեցեք ինձ, վոր խաչն ուսիս հենած
 բարձրացա յես խաւար իմ Գողգոթան:

Հիշեցեք ինձ, հիշեցեք ինձ և դուր,
 վոր մոխիրն իմ պիտի փռեք քամուն.
 ապրեցի յես խաւար, անհուշ բանտում
 և զնում եմ՝ ասպետ մի անանուն:

Յեւ ասացեք աշխարհներին հեռու,
 թե նա ապրեց՝ ոտար մի հյուր մեր մեջ —
 և վիճակվեց անշող մի որ վերուստ
 նրա սրտին՝ հրամարմոք, անշեջ...

Կարող ե հանկարծ մի գիշեր գիշերը լինել այնպէս ահափոր,
խափարը լինել այնպէս խեղդամութ ու խափար,
կարող ե, կարող ե յերբեք, ել յերբեք չբացվել առափստ—
յեւ գիշերը լինել դառն մի գիշեր ե այնպէս ահափոր:

Իմ սրտումն ել այն օրը գիշեր մի կիջնի աշնավառ,
դալուկ դառնություն մի կայրի իմ հոգին անցավոր.
կարող ե հանկարծ մի գիշեր գիշերը լինել այնպէս ահափոր
ե խափարը՝ լինել մահաշունչ ե այնպէս սրտավեր ու խափար

Ահա վասիկ՝ ավագներով հուրհրան
անցել և մութ խավարները իմ հոգին,
և ծեծել են բարակ թևերը նրա
ապուսիները և հոգմերը մահագին։ —

Յեւ իջել և սև գիշերը չարաշունչ
աչքերին իմ, հուշերին իմ ու սրտին,
վորպես վերջին տերևաթափ և աշուն՝
դառնացել և հոգիս անգոր այս ցրտին։

Դառնացել և, մենացել և համբ ու լուռ,
ահա վասիկ՝ խորթացել և բոլորին,
ահա վասիկ՝ դալկացել և նա իր ուր
և մարել և գիշերում չար ու խորին։

Ահա վասիկ՝ նայեք իմ վորը ձեռքերին,
իմ աչքերին՝ մահադալուկ և անփայլ. —
հիշեք այսօր, վոր հրասիրտ ձեր գերին
իջել և արդ դեպի վերջին ճանապարհ։

Առեք, առեք մարող վողջույնը նրա,
աշնանարե ժպիտն անգոր ու տկար, —
բարի հիշեք իմ որերը հուրհրան
և իմ հոգին՝ անվերադարձ ու վկա . . .

Հ Ա Տ Վ Ա Մ

... Յես հիմ եմ...

Աչքերս բացել եմ—տեսել եմ մեր տունը աճող,
տեսել եմ սեղանը մեր սան՝ լիառատ,
հոսել են որերն իմ զուլալ կարկաչով—
հազար ճամբաներ են բացվել իմ առաջ...

Սիրել եմ իմ տունը—

մեր տունը՝ փարթամ, անվերան,
բոլոր բարեկամ, ազգական հեռու և մոտիկ հյուրերին
ամեն իրիկուն սպասել եմ՝ կանգնած մեր դռան,
փոր գան ու խոսեն ու լսեմ վառ հուշերը մարած որերի

Ուսել եմ հետո յես քանի՜ դպրոցում,

քանի՜ անուններ են սրտիս վրանել,

քանի՜սն են անցել և այրվել իմ հոգու հնոցում

քանի՜սն են թողել և շողել՝ և անցել, գնացել—հրանկա

Սիրելի եմ հաղանքը սրտով իմ կարոտ,
կարծել եմ, թե այս ե, հենց այս ե իմ սերը միակ,
թողել եմ հաղանքը՝ հաղար ճամբերին քարքարոտ
և ծով աշխարհում լռյնարձակ իմ գոմարմար ցուցա-
նելի մնացել եմ անող, անկարող:

Ընկել եմ հետո յես հետու մի քաղաք ցրտաշունչ,
ցնդել եր որերն իմ, այրել են, անցել են խելառ,
իջել և սրտին իմ դաժան մի տափնապ մահաշուրթ—
և վերջը ընկել եմ հիվանդ, արնաքամ ու փկար...

Նայել եմ զողզող ձեռքերին իմ՝ բարակ ու մաշված,
տեսել եմ արյունն իմ հոսող և ալվառ—
և սուր կարստով եմ ապրել իմ որերը վերջին ու հաշված,
կարծել եմ, թե մահն ե՝ իջել և սրտին իմ ալ-վարդ:

Այն որը, այն որը տեսել եմ թերթիկ մի բարակ և անթուփ,—
նայել եմ իմ շուրջը, հեռուն ու սրտին՝
և ձեռքըս զրել և դաժան իր յերազը խանդոտ,
և սիրալուս դալուկ մի մորմոք և ապրել՝ հրահուր ու ցրտին:

Հիշել եմ որերն իմ անցած և անդարձ,
հիշել եմ թողած իմ հուշերը անհուշ, —
և նիրհ մի՝ անծիր՝ անանուն և անուշ՝
փակել և աչքերն իմ խորունկ, տենդալառ...

Անցել ե այն ուրը սրտիցն իմ հազար քարավան,
 հազար ու հազար կարոտներ են կանչել մշուշից,
 հազար զանգակներ են կոչել իմ հոգին դառնալանդ՝
 և սիրտըս մարել ե, մարել ե, լքվել ե ուժից...

.

Ո՛ր, յեթե նոր ու նորից ինձ մի հույս, ինձ մի լույս շողշողա
 մի ձեռք սիրաջերմ իմ հաղատը շոյեր—
 յես նորից կենեյի հրավառ՝
 յերգող և ապրող մի պոետ...

Անունները անգարձ, անմար
կանչում են հեռու մշուշից,
և իմ սիրտը՝ մի հուշ անմահ՝
տկար ե, ընկել ե ուժից:

Յեւ դաժան մի սուր սրսայր,
և խոր մի կարոտ խանդահուր
ավերել են հողիս անմայր
մարտում այս՝ կենաց և մահու:

Յես այնտեղ եմ—հեռվում մի շող,
ցնորք մի, յերազ մի անե,
և այստեղ եմ—յերզով նիշող
որերն իմ՝ սուրող հրանետ:

Յեւ իմ սիրտը՝ անհուն մի ծով՝
զարկվում ե յերկու հավերժին...
Ո՛ր, ինչ դառն ե զարում ցնցող
լինել յերազող մի վերջին...

Ո՞վ պիտի զգա այս գիշեր, այգարացին այս աշնդ
 մեր տաղնապը մահադին, կորուստները անտեսիլ,
 անոգնական սիրաը մեր՝ հեռու ժխոր հանդեսից —
 Ո՞վ պիտի զգա այս գիշեր, այգարացին այս աշնդ
 Դառն և որը մեր զարհուր, մեր կարտար՝ խեղանդ,
 մեր աչքերը՝ տենդալառ և հոգին մեր՝ մեղկ ու սին,
 և այս հրվառ որերին, այգարացին այս աշնդ
 Ո՞վ պիտի զգա մահադին մեր տաղնապը անտեսիլ...

Իջան յերազնե՛րն իմ, հուշե՛րն իմ,
անցյալն իմ կորալ խափարում.
հիմա յերկաթել եմ ուժե՛րն իմ՝
կանգնել եմ ահեղ աշխարհում:

Կանգնել եմ, նայում եմ հեռո՛ւն,
արև և ծորում ճանապարհն իմ
և սիրարս դողում և, յեռում,
այլում և հոգիս հրապարն իմ:

Թռչում են թևերն իմ, տանում են
դեպի հեռուները բոսոր,
ձայնում, անունում են, այդ մեծ են
կանչում ու տանջում ամեն ուր...

Ահա՛ զնացել են, հասել են
բոլորը, բոլորը վաղմւց,
ինձ ել շփոթել են, ասել են,
վաղմւց և ասել են՝ հնուց...

Ու յես յերազել եմ, սպասել եմ,
կարծել եմ. կղան՝ Լտանեն,
ահա՛ և իմ որն և, հասել և—
ու յես մնացել եմ անզեն:

Հիմա յերկաթել եմ ուժերն իմ,
այրել եմ հողիս հնոցում,
թաղել եմ ցնորքն իմ, հուշերն իմ,
զալիս եմ՝ և ինձ քարկոծում.

Ել օվ ե հիմա հալատում ինձ,
ել օվ ե լսում կարոտիս,
իմ ցավը խորհունկ, անպատում ե,
և հուր ե շողում իմ սրտին:

Բայց մեկ ե. ել ուշ ե՝ զալիս եմ,
ճամբիս խարույկներ եմ վառել,
հողիս անապակ ե՝ տալիս եմ,
իմ սիրտը մաքուր ե՝ առեք...

Վ Ա Ղ Ը

1.

Այսոր յես մի նոր յերգիչ՝
 հյուսում եմ տաղերըս հոգե.
 Գիտեմ, վոր կյանքը ինձ քիչ
 որեր ե բաժին թողել:
 Գիտեմ, վոր մի որ հանկարծ
 կմարի իմ արևը շողշող—
 և գիշեր մի՛ սև ու ճշող
 կերթա իմ հոգին անդարձ:

2.

Գիտեմ, վոր հեռու և մութ
 մի կայան կա որերըս հաշվող.
 յերբ հասնեմ ավերին անգուլթ՝
 կմնջի իմ լեզուն—աշուղ,
 կերթամ յես իմ տունը վերջին,
 իմ տունը՝ խոնավ ու ցուրտ.
 աչքերիս բոցը ել չի,
 ել չի մնա վառ ու հուր...

3.

Կմնա ամենից բաժան
 իմ սիրտը—արե մի անմար—
 և լուռ կայանիս այնժամ
 կփռվի հուրհուր ճանապարհ:
 Կզնգա զողանջն որերի
 զալիք և արե—արեառ՝
 ու սե կայանումն իմ զերի—
 կզգամ առավոտը զվարթ:

4.

Կզգամ, կլսեմ հողի տակ
 յերգերը Արե-գութանի,
 և սիրտըս՝ հպարտ, մխիթար՝
 ժպիտը հողին կցանի:
 Կզգամ քաղաքները հսկա՝
 փռված աշխարհում ամեն—
 և հեռու շնչերը կզգամ,
 վոր պիտի Արեը քամեն:

5.

Հեռավոր կարոտներ հազար,
 բյուրաբյուր կանչեր կլսեմ,
 սրտիս լայներին վսեմ
 կշողան որերը ազատ:
 Յերբեք, ել յերբեք մի մարդ,
 մի շունչ, մի կյանք, գիտեք,
 յերբեք չի տեսնի անզարգ
 իմ սիրտը հողում և հեք:

6.

Ամենը հիշելու կգան
 ամեն առափոտ ու գիշեր,
 քարվաններ շորորուն, զնգան
 իմ սիրտը, կորած, կնիշեն, —
 թե՛ ինչպես մտար մի սիրտ,
 նկուն և անգոր մի մարդ
 իր կույր աչքերով անթարթ
 աշխարհը տեսավ անծիր:

7.

Թե՛ ինչպես Արևը հրե
 քանդեց աչքերի շղթան՝
 և սիրտը նրա պարեց,
 և սիրտը նրա թնդաց:
 Թե՛ ինչպես մի համր ասպետ
 բացեց իր լեզուն բոցե՝
 և մահը նրան զսպեց,
 և սիրտը նրա խոցեց:

8.

Յեվ հեռու ամենից, մենակ,
 և լի ամենի շնչով՝
 իմ սիրտին ել չի կամենա
 հեռանալ աշխարհից աճող,
 Հայացքըս հողուս վոսկեղար
 աղեղից քաշած հուր-նեա՝
 կթռչեմ հեռուները, խելառ՝
 կայանըս թողած անհետ:

9.

Նորից կսուրամ արագ—
 իմ սիրտը՝ կրծքիս վահան,
 կասեմ, վոր բերել եմ ահա
 զանձերքս բյուր և առատ:
 Իմ շուրջը—ամենը նորոգ,
 ամենը—լցված հրով՝
 հազար սրտերից գորով
 կծորա իմ սիրտը անհոգ:

10.

Ամենի ժպիտը լուսե
 կկաթի խորերը հոգուս
 և կտամ՝ ինչ վոր ուզեն—
 սրտումըս—հազար խոկում:
 Հազար կարոտով լցված,
 ամենի հոգուն ծարավ՝
 կբանամ իմ սիրտը ավառ,
 կշրջեմ շեները քարած:

11.

Ել ո՛ւր ե, կասեմ, մեր հին,
 մեր հին Յերևանը բորիկ,
 վորբերը—կթերը ուսին—
 շրջող փողոցները կռպիտ:
 Ել ո՛ւր ե բուլվարը մի բուռ՝
 իր վիզը ձգած մի կարապ,
 պավիլյոնը,—սյունները ծուռ—
 գիշերն ու ցերեկը պարապ:

12.

Ել ո՛ւր են ծառներում կորած
յերեր նստարանը անթիկն
ու վրան դանակով փորած—
Արամը, Արտիկն ու Ժորան...
Մուխսին ել չկա շվաքում՝
լրագիր առնողի կարոտ.—
հազար կոկորդիսներ են ճաքում
կանչերից իրիկուն, առավոտ:

13.

Ե՛ հեյ, ինչ լավ ե, կասեմ,
ապրելը ինչ լավ ե այսօր՝
և սիրաբուս—խենթ մի բազե—
կփռի թևերը հզոր:
Կփռի, կճախրի հեռուն,
հազար աշխարհներ նորել,—
ամեն տեղ, ուր մի որ, յեռուն,
իր շունչն եր քարերում խորել:

14.

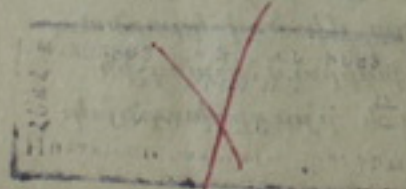
Ամեն տեղ, ամեն տեղ ազատ—
սարերին, դաշտում ու ձորին—
ամեն տեղ գետինը նազան՝
իր կուրծքը բացած արորին,
Յեվ սիրաբուս նորից կըշքի,
նորից նա մի ծով կդառնա,
և նրա խոքրում կհանգչին
հազարը և բյուրը խառնակ:

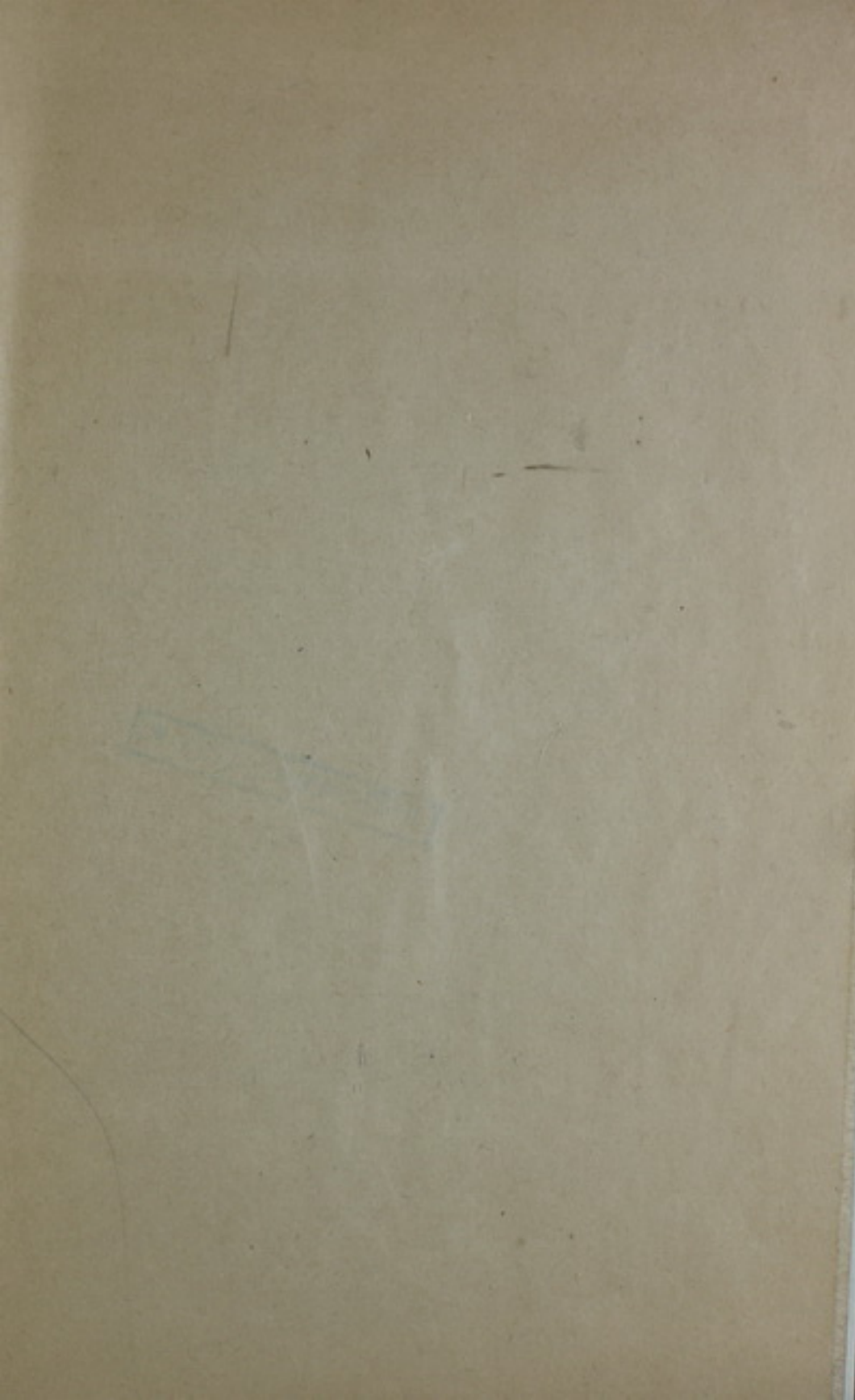
15.

Ամենը իմ սիրտը կզամ—
 և յես, վոր մի տուն եմ անփակ՝
 աշխարհը այնպես կզգամ,
 ինչպես մի մանուկ անհագ:
 Յե՛վ այսօր յես մի նոր յերգի՜
 հյուսում եմ տաղերըս հոգե-
 գիտեմ, վոր կյանքը ինձ քիչ
 օրեր և բաժին թողել...

16.

Բայց մի որ նորից կգամ,
 բայց մի որ նորից կշնչեմ.
 այն օրը ամենը կզգան,
 վոր զանգը—իմ սիրտը—հնչեց:
 Այն օրը, այն օրը նորից
 ամենը ինձնով կշողան՝
 և հազար սրտերի խորից—
 իմ յերգը անհուն կդողա...

~~USM 94.11.7 1971 P.~~

Գ Ի Ն Ը

500,000 ռ. անդր. դրամ.

Նապիկը գրեց նկարիչ Հ. ԿՈՋՈՅԱՆԸ,

Բ. Ձ. Գ. Ձ 1148

Տիրամ 325 որինակ:

Տպագր. տրեստի 1-ին

$A \frac{\pi}{66832}$

ՀԱՍ. ԲՈՒԾՆԱԳԻՏ. ԳՐԱԴ.

220066832